หนังสือแจกเปนที่ระลึก

ในงานฌาปนกิจศพ

นางทองรักษ์ เทพวัลย์

ณ เมรุวัดไตรมิตรวิทยาราม

ที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2491

หนังสือแจกเปนที่ระลึก

ในงานฌาปนกิจศพ

นางทองรักษ์ เทพวัลย์

ณ เมรุวัดไตรมิตรวิทยาราม

วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2491

ลูกปรารภ

คุณแม่ทองรักษ์ เทพวัลย์ ได้ถึงแก่กรรม ณ บ้าน ๒๙ ซอยวรพงษ์ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๙๐ ด้วยโรคเนื้องอกภายใน รวมอายุได้ ๖๒ ปีเศษ อยู่ในวัยชราคราวเดียวกับคุณพ่อ ซึ่งได้ถึงแก่กรรมไปก่อน คุณแม่ป่วยและสิ้นใจในท่ามกลางการรักษาพยาบาลของลูกหลาน แม้ลูกหลานหลายคนของท่านจะเป็นหมอที่สามารถ ท่านก็ไม่สามารถหลีกความตายไปได้ดุจเดียวกับ สัตว์ โลก ทั้ง หลาย อนิจฺจา วต สงฺขารา

ในการเผาศพคุณแม่นี้ พวกลูกได้ตั้งใจพิมพ์หนังสือแจกเป็นที่ระลึก โดยพยายามจัดหาเรื่องที่ตรงกับอุปาทานของคุณแม่ และรู้สึกว่า เรื่องที่คุณ แม่ ยึด ถือ มาก ที่ สุด และ พูด ถึง บ่อย ๆ ก็คือ "วิญญาณของคุณพ่อ" เพราะคุณแม่ท่านเชื่อหนักหนาว่าวิญญาณเป็นสิ่งที่ไม่ตาย แต่วิญญาณไม่มีตัวตน สิ่งที่จากไปเป็นแต่สังขารที่อาศัย ส่วนวิญญาณ

นั้นเมื่อปราศจากสังขารแล้วก็จะล่องลอยไป จนกว่าจะได้สังขารใหม่ หรือไม่ก็เข้าสถิตย์ยัง สมมติรูป สามารถที่จะ เห็น หรือ รับรู้การ กระทำ ทั้งดี และชั่ว วิญญาณอาจสามารถบรรดาลให้เกิดผลดี และร้ายให้แก่การกระทำของผู้ ซึ่งอยู่เบื้องหลัง คุณแม่ชอบเตือนให้ลูกระลึกถึงบุญคุณของ คุณ พ่อ และ คารวะในพระคุณ

ความปรารภของพวกลูกนี้ สำเร็จเรียบร้อยขึ้นได้ ด้วยความเอื้อเฟื้อจาก ท่านขุนวิจิตรมาตรา (ส. กาญจนาคพันธ์) ซึ่งได้ช่วยกรุณาค้นคว้าเรียบเรียงให้ด้วยเวลากระทันหัน แต่ก็ได้แล้วเสร็จทันความต้องการ เป็นที่ปิติยินดีแก่พวกลูก อย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณท่าน ขุนวิจิตรมาตรา เป็น อย่าง มาก ไว้ ณ ที่นี้ และถ้าจะมีวิถี ทางใด ได้ทราบ ถึง วิญญาณคุณแม่ในสัมปรายภพโน้นแล้วก็คงจะ เป็นที่ ชื่นชมด้วยเป็นแน่

๒๙ ซอยวรพงษ์ บางขุนพรหม

พระนคร

๒๘ เมษายน ๒๔๙๑

พระเสื้อเมืองทรงเมือง

คำว่าพระเสื้อเมืองทรงเมือง เป็นที่ทราบกันในหมู่คนไทยทั่วไป แต่เป็นคำแปลก จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาถกเถียงกันมานานแล้วว่า คำว่า "เสื้อ" นั้นคืออะไร รูปร่างหน้าตาชวนให้เข้าใจว่าเป็น "เสื้อ" ที่เราสวมใส่อยู่ทุกวัน พระเสื้อเมืองก็หมายความว่า เทวดาที่ปกคลุมเมือง แต่ก็ดูชอบกลอย่างไรอยู่ บางท่านก็ว่า คำนี้ที่ถูกควรเป็น "ซื่อ" คือ ซื่อตรง พระเสื้อเมืองจึงควรจะเป็นพระซื่อเมือง

ในภาษาไทยโบราณ มีคำแปลกที่เรารู้จักกันดีอยู่สองคำ คือ ผีเสื้อน้ำ หรือ เสื้อน้ำ คำหนึ่งกับคำว่า ผีเสื้อ อีกคำหนึ่ง คำว่าผีเสื้อน้ำหรือเสื้อน้ำตามความเข้าใจทั่วไปว่าเป็นยักษ์ คือยักษ์ที่อยู่ในน้ำ เช่น อสุรผีเสื้อยักษ์ ที่ลักพระอภัยมณีไปไว้ในถ้ำ ส่วนคำว่า ผีเสื้อ รู้จักกันว่าเป็นตัวแมลงชะนิดหนึ่งมีปีกงามๆ คำว่าผีเสื้อนี้ ไทยลางถิ่นเขาจะออกเสียงเป็น "ผีเชื้อ" และเมื่อพิจารณาไปก็จับว่าได้

คำว่า "ผีเชื้อ" ก็คือ "ผีเชื้อ" นั่นเอง คำว่า "เชื้อ" เท่าที่ค้นคว้าสังเกตุมา ตรงกับคำว่า "วิญญาณ" หรือ "ผี" ของไทยเรา เป็นอันว่า คำว่า "ผีเชื้อ" ต้องเป็นคำซ้อนเหมือนคำเสื่อสาด หีบปึด เชื้อจึงหมายถึงผี แต่เป็นผีบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ใช่ผีทั่วไป

ยังมีคำที่น่าสังเกตอีกสองคำ คือคำว่า "แม่เชื้อ" คำหนึ่ง กับคำว่า "แม่ซื้อ" อีกคำหนึ่ง แม่ซื้อหมายถึงผีที่ประจำตัวทารก ดั่งเช่นที่พูดกันว่า แม่ซื้อหยอก หรือแม่ซื้อกวน ทำให้ทารกป่วยไข้ไม่สบาย ต้องทำขวัญหรือต้องเซ่น โดยเอาข้าวสุกมาคลุกขมิ้นกับปูนแล้วโยนไป เรียกว่า ทิ้งข้าวแม่ซื้อ ความเชื่อเรื่องแม่ซื้อนี้ ของชาติอียิปต์ดึกดำบรรพ์ก็มี ซึ่งน่าประหลาดที่มาตรงกับไทย อียิปต์มีเทพธิดาชื่อ มัสโขนุอิต คือเทพธิดาแห่งมัสโขนุ แปลเป็นไทยก็ว่า เทพธิดาประจำเปล (มัสโขนุ แปลว่า เปล หรือ อู่) ทำหน้าที่เป็นหมอตำแย ช่วยในการคลอดบุตร วางโชคชตา ของทารกที่

คลอดออกมา เบิกปากหรือเบิกนม คือให้ทารกกินนมเป็นครั้งแรกตลอดจนตั้งนามทารก ลักษณะของเทพธิดา มัสโขนุอิตนี้ เทียบกับไทยก็คือแม่ซื้อ คำว่าแม่ซื้อแปลเป็นไทยไม่ได้ความว่าอะไร ว่ากันว่ามาจากประเพณีซื้อทารก คือบิดามารดาเป็นคนเลี้ยงลูกยาก ก็ทำเคล็ดให้มีใครทำเป็นทีว่ามาซื้อไปเสีย เด็กจะได้อายุมั่นขวัญยืน ผู้ซื้อโดยมากเป็นหญิงแก่ จึงเรียกว่าแม่ซื้อ แต่คำว่า "แม่ซื้อ" ตามที่รู้กันทั่วไป ถือว่าเป็นผี ไม่ใช่คน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเข้าใจว่า "แม่ซื้อ" จะเพี้ยนมาจาก "แม่เชื้อ" ไทยโบราณคงจะเรียกแม่ซื้อว่าแม่เชื้อ เพราะคำว่าเชื้อ หมายความว่าผี ในสมัยโบราณการแพทย์ยังไม่เจริญ เด็กคลอดมักตาย เด็กเลี้ยงยากจึงต้องทำเคล็ดให้ "แม่ผี" รับไปเลี้ยงเสีย ครั้นเมื่อเกิดมีประเพณีเอาของตอบแทนมาแลกเปลี่ยนเด็ก คล้ายกับวิธีซื้อขายกัน แม่เชื้อหรือแม่ผีจึงกลายเป็นแม่ซื้อ เพราะเคล็ดที่ทำกันเป็นอย่างวิธี "ซื้อ" และเสียง "ซื้อ" กับเสียง "เชื้อ" ใกล้กันด้วย ก็เลย

ชวนให้เพี้ยนไปได้ง่าย ๆ แต่โดยเหตุที่ความนับถือเดิมเป็นเรื่องเกี่ยวกับผี คือแม่ผี หรือแม่เชื้อ ดังนั้น ถึงแม่เชื้อจะกลายมาเป็นแม่ซื้อก็ไม่น่าทำให้ความหมายเปลี่ยนไป แม่ซื้อจึงยังคงหมายถึงผีอยู่ตามเดิม ดังที่เป็นอยู่เวลานี้ เมื่อ "แม่ซื้อ" เป็นผีแม่ซื้อจึงน่าจะเป็นแม่เชื้อ อันเป็นคำโบราณของเรา ซึ่งหมายถึงผีคือแม่ผีที่รับเลี้ยงดูเด็กทารก คำว่า "แม่" ของเรา จึงมักเรียกกันว่า "แม่เชื้อ" ติดปากอยู่จนทุกวันนี้

พระเสื้อเมืองนั้น คงไม่ใช่เสื้อที่เราใส่แน่ และคงไม่ใช่ "ซื้อ" อีกเหมือนกัน คงจะเป็นพระเชื้อเมือง เชื้อ ก็คือเชื้อ (เชื้อสาย) ซึ่งถ้าพูดเป็นคำไทยแท้ ๆ ดูเข้าใจยาก แต่ถ้าพูดเป็นศัพท์ว่า "บรรพบุรุษ" ละก็ ออกจะเข้าใจทันที พระเสื้อเมืองก็คือผีเชื้อสายหรือผีบรรพบุรุษที่ได้สร้างเมือง หรือได้เป็นผู้ครองเมืองนั้นมาแต่โบราณ คำว่า "ทรงเมือง" ข้างท้ายบอกชัดอยู่ในตัวว่า ได้ครองเมือง

เหตุใด พระเชื้อเมือง จึงเป็น พระเสื้อเมือง ?

ตามทางสันนิษฐานหรือจะว่าเดาเล่นก็ตาม เชื้อกับเสื้อ คงเป็นคำ ๆ เดียวกัน หากแต่การออกเสียงเพี้ยนกันใน ระหว่างไทยซึ่งอยู่คนละถิ่นละทิศ จึงทำให้ดูเป็นคนละคำไป ไทยซึ่งอยู่ภาคเหนือมาทางเวียงจันทน์ หลวงพระบางตลอดลงมาจนภาคอิสาณ ออกเสียงผิดกับไทย ซึ่งอยู่ทางลุ่มน้ำเจ้าเจ้าพระยา ไทยทางบนออกเสียงตัว "ช" ของไทยกลางเป็นตัว "ซ" (หรือจะว่าไทยกลางออกเสียงตัว "ซ" เป็นตัว "ช" บ้างก็ได้) และไทยทางบนออกเสียงตรีของไทยกลางเป็นเสียงโท ตัวอย่างของการออกเสียงทั้งสองนี้คือ "ม้า" ออกเสียงเป็น "ม่า" "ช้าง" ออกเสียงเป็น "ซ่าง" เพราะฉะนั้น "เชื้อ" ก็ออกเสียงเป็น "เซื่อ" พระเชื้อเมือง จึงออกเสียงเป็น "พระเซื่อเมือง"

พระเสื้อเมืองในสมัยโบราณชั้นเดิมคงเขียนเป็นตัวหนังสือตามสำเนียงพูดว่า "พระเซื่อเมือง" คือเขียนตัว "ซ" ไม่เขียนตัว "ส" สมัยต่อ ๆ มา

ไทยกระจัดกระจายขยายตัวไปคนละทิศละถิ่น ภาษาแตกแยกออกไป ไทยกลางมาได้ตัวหนังสือใหม่ ๆ ได้พบภาษาใหม่ ๆ คำเก่า ๆ ก็จืดจาง ลืมเลือนไป เมื่อได้เห็นคำเก่าคำใดแปลกไม่เคยพบ ก็อาจนึกว่าคงจะเขียนผิด เขียนเกินหรือเขียนตก สระ "เ" ของพระเซื่อเมืองจึงถูกเอาออกเสีย โดยผู้เขียนคงเห็นคำ "พระเซื่อเมือง" ที่โบราณเขียนกันมาแล้วไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่า "เซื่อ" แปลว่ากระไร ไม่เห็นมีคงนึกว่าเขียนสระ "เ" เกินไป ที่ถูกคงจะเป็น "ซื่อ" เพราะแปลได้ ก็เลยเขียนเป็น "พระซื่อเมือง" ดูแต่หนังสือสยามประเภทที่พูดถึงพระเสื้อเมืองนั้นเถิด ท่านเอดิเตอรคงเข้าใจว่า ที่หนังสือเก่าเขียน "ขุนหลวงหาวัดประดู่" นั้นคงตกตัว "ม" ไป จึงได้เขียน "ขุนหลวงมหาวัดประดู่" เสียให้ถูก !

ส่วนที่เขียน "พระเสื้อเมือง" ตัว "ส" ไม่ใช่ตัว "ซ" คงจะเป็นความเห็นอีกส่วนหนึ่งซึ่งท่านผู้ดัดแปลงคงจะนึกรำคาญที่เข้าใจไปว่าเขียน "เสื้อ"

ใช้ตัว "ซ" นั้นผิด ก็ให้แก้เป็นตัว "ส" เสีย เมื่อ "เชื่อ" กลายเป็น "เสื่อ" ไปเช่นนี้ จึงได้เกิดมี "กังเกง" ขึ้น เป็นเชิงล้อแกมโห่ว่า "พระเสื้อเมือง" นั้นไม่มี หรือว่า ไม่ใช่ ซึ่งรวมความว่าผิด!

ที่ว่า พระเสื้อเมือง เป็นคำไทยเหนือ ตรงกับพระเชื้อเมือง ซึ่งแปลว่า เชื้อสาย ไม่ได้หมายความว่าเป็น เสื้อที่เราใส่ นั้น อนุมานได้จากประเพณีของไทยเราที่นับถือภูตผีปีศาจมาแต่โบราณ ดั้งเดิม การนับถือภูตผีปีศาจเกือบจะเป็นศาสนาอันหนึ่งของไทย หรือจะว่าของทุก ๆ ชาติก็ได้ นับถือกันจริงจัง ทำกันทั้งประเพณีบ้านและประเพณีเมือง คตินับถือผีนี้ได้เริ่มขึ้นจากการนับถือปู่ย่าตายายอันเป็นเชื้อสายของตนขึ้นเป็นทีแรกก่อน มีเรื่องราวที่จะชี้ให้เห็นได้หลายชาติ ชาติตาตมงโกล ดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นชาติโหดร้ายเหี้ยมเกรียมที่สุด ไม่มีศาสนา ไม่กลัวอะไร ไม่เชื่ออะไร ไม่เคารพอะไร ก็ปรากฏเท่าที่อ่านพบว่านับถือผีเชื้อสายที่ตายไปแล้ว เวลาประชุมกินเลี้ยง พวกตาตมีประเพณีต้องเอาเหล้า

พรมไปทางทิศใต้ ๓ ครั้งให้แก่ไฟ พรมไปทางทิศตะวันออก ๓ ครั้งให้แก่ลม พรมไปทางทิศตะวันตก ๓ ครั้งให้แก่น้ำ แล้วพรมไปทางทิศเหนือ ๓ ครั้งให้แก่ผู้ที่ตายไปแล้ว ชาติมงโกลอื่น ๆ อีกหลายชาติก็ถือประเพณีเช่นเดียวกันนี้ ชาติไทย (รวมทั้งไทยเดิมทั่วไป) จีน พะม่า แขก ฯลฯ นับถือผีปู่ย่าตายายทั้งนั้น มีพิธีเซ่นไหว้ต่าง ๆ ซึ่งถ้าจะนำมาเล่าก็มากมายนัก และโดยมากก็ยังคงนับถือกระทำกันอยู่ตลอดมาจนทุกวันนี้ นี่เป็นที่รู้กันเป็นส่วนมากแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนิพนธ์ข้อความเกี่ยวกับมูลศาสนาไว้ว่า "มูลเหตุศาสนาต่างๆไม่ว่าที่ไหน ก็เพราะหาเครื่องกันทุกข์โทษภัย หรือว่ากันสั้น ๆ อีกอย่างหนึ่งก็แสวงเครื่องส่อให้เกิดสุขสวัสดิ ตัวผู้ให้สิ่งทั้งคู่นี้สุดวิสัยคนเขลาจะเชื่อว่าเพราะตัวถือใจเองได้ ต้องถือว่าเพราะผี คงมีผีร้ายและผีดีอยู่เกลื่อนโลก จึงต้องกลัวผีร้ายและประจบผีดี การเซ่นสรวงสักการนั้นก็เกิดเพราะบรรพบุรุษที่ตายเป็นที่ตั้ง ทุกศาสนา

บุตรหลานที่ยังอยู่ก็นมัสการบิดามารดาปู่ย่า ตา ยาย ที่ทำกาละกิริยาล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านก็เซ่นสรวงสักการคนผู้สร้างบ้านสร้างเมืองที่เอื้อมว่า-สืบพันธ์มาจากนั้น เหมือนในสกุลวงศ์หนึ่งบูชาเคารพท่านผู้เป็นปฐมวงศ์ฉะนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่โลกบูชานั้นก็ล้วนตัวคนตายนั่นเอง.....” ตามพระนิพนธ์ที่ยกมาดังกล่าว เป็นพะยานว่าเมื่อมีการนับถือผีเชื้อสายปู่ย่าตายายขึ้นเช่นนี้ ผีเชื้อสายของผู้เป็นใหญ่ในบ้านเมืองหรือผู้สร้างเมืองก็ได้เป็นที่นับถือของประชาชนเป็นส่วนรวม หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็ว่าเป็นที่นับถือของบ้านเมือง ซึ่งน่าจะเรียกสั้น ๆ ว่า ผีเชื้อเมือง หรือผีเชื้อเมือง ตามธรรมเนียมของไทยเดิม และเมื่อยกให้สูงขึ้นก็เป็น พระเชื้อเมือง จนมากลายเป็นพระเสื้อเมือง

มีประเพณีของบางชาติที่อาจสันนิษฐานได้ว่าผีที่เป็นที่นับถือของบ้านเมือง ซึ่งตามคติของไทยเราเรียกอะไรไม่เหมาะเท่าพระเสื้อเมืองนั้น เป็นผีเชื้อสายสืบมาแต่โบราณ ในที่นี้จะเล่าเรื่องแปลก ๆ

ที่น่าคิดสู่กันฟังเล่น ในประเทศเมกซิโกโบราณ เมื่อยังเป็นอาณาจักรแอสเต็ก พวกแอสเต็กเหล่าหนึ่งซึ่งมีเชื้อสายสืบมาจากพวกชิชิเมคัส หรือพวกอินเดียบูชาหลักหินปักอยู่บนมูนดินอันหนึ่ง หลักหินนี้เป็นที่สักการะนับถือของบ้านเมือง ถึงวันกำหนดก็มีการบวงสรวงโดยวิธีเอาเด็กและคนแก่บูชายัญ หลักหินบนกองดินนี้สันนิษฐานดูคงไม่ใช่อื่นไกล ต้องมีมูลสืบเนื่องมาจากหลุมฝังศพที่มีเครื่องหมายปักไว้นั่นเอง ยิ่งสืบสาวประวัติขึ้นไปได้ว่าพวกชิชิเมคัสนี้มีรกรากมาจากชาติตาตมงโกลก็ยิ่งน่าเชื่อหนักขึ้น (ในยุคดึกดำบรรพ์ปรากฏว่าพวกตาตมงโกลเร่ร่อนจากทวีปอาเซียข้ามช่องเบริงไปทวีปอเมริกาเหนือ และกระจัดกระจายลงมาทางประเทศเมกซิโกทุกวันนี้) ชาติตาตมงโกลมีประเพณีฝังศพหลายอย่าง ซึ่งเห็นจะเป็นด้วยชาตินี้เป็นชาติเร่ร่อน จึงฝังศพตามแต่จะสดวก พิธีฝังศพผู้มีอำนาจเอาทาษฝังลงไปด้วยทั้งเป็นๆ ม้าที่เคยขี่ก็ฆ่าชำแหละเอาเนื้อออก เอาหญ้าฟางยัดให้เป็นรูป

ม้าแล้วแขวนไว้เหนือหลุมศพ เอาเนื้อม้านั้นมากิน ร้องไห้ไว้ทุกข์ไป ๓๐ วัน จึงหมดพิธี บางพวกฝังศพแล้วพูนดินขึ้นปักเครื่องหมายไว้ บางทีทำรูปคนตายไว้เหนือหลุม มือถือถ้วย หันหน้าไปสู่ทิศตะวันออก บางทีก่อเป็นปิรมิด หรือห้วงซุ้ยไว้ข้างบนการเอาคนเป็นฝังลงไปด้วย หรือการฆ่าม้าที่เคยขี่ ความประสงค์เดิมก็สำหรับจะให้ไปรับใช้ผู้ตายต่อไป ซึ่งคติอันนี้เองเข้าใจว่าได้กลายเป็นฆ่าคนหรือฆ่าม้าบูชายัญในชั้นหลัง พวกตาตนี้ โยกย้ายเร่ร่อนข้ามไปทวีปอเมริกาเหนือ นำเอาประเพณีฝังศพปักเครื่องหมายเหนือหลุมไปใช้ เพราะสดวกแก่การที่ต้องเร่ร่อนไป และทำการเส้นสรวงหลุมศพตามคติเดิมเป็นที่นับถือสำคัญอันหนึ่ง เมื่อเร่ร่อนไปถึงประเทศเมกซิโกซึ่งคงจะกินเวลานับเป็นร้อย ๆ ปี ความนับถือสักการะหลุมฝังศพมีเครื่องหมายปักก็เลื่อนไปจนกลายเป็นนับถือรูปหลักหินบนกองดิน ในส่วนที่เอาเด็กหรือคนแก่บูชายัญ

ก็คงจะสืบเนื่องไป จาก การ ฝังคน เป็นไปให้ผีเชื้อสายใช้ตามคติเดิมไม่ต้องสงสัย

ข้อประหลาดอีกอย่างหนึ่งก็คือ พวกชิชิเมคัสนี้นิยมทาหน้าให้เป็นสีต่างๆ เช่น เขียวเหลือง แดง น้ำเงิน เพื่อให้ดูดุร้ายน่ากลัว ซึ่งถ้าเราอ่านหนังสือเรื่อง จีน และ พยายาม สังเกต แล้ว จะได้พบ พวกทหารเอกของจีนมากต่อมากมีหน้าเป็นสีต่างๆเช่นในสมัยสามก๊กก็มีกวนอู หน้าแดง จิวฉ่องหน้าดำ ฯลฯ หรือดูงิ้วก็จะเห็นตัวบู๊มักทาหน้าสีต่าง ๆ ดุร้ายน่ากลัว คตินี้แสดงว่ามาจากกันโดยพวกตาตที่แยก ย้ายเร่ร่อนมาทางใต้คงจะมา เป็น ครูให้ จีนจึงได้ เกิดประเพณีพิธีฝังศพพูนดินมีเครื่อง หมายปักเหนือหลุม ซึ่งภายหลังข้างจีนมาเรียกว่า ไม้เกซิน ทำพิธีเซ่นไหว้กันเป็นประเพณีสำคัญนั้นด้วย

จากเรื่องของพวกชิชิเมคัสที่เล่ามานี้จะเห็นได้ว่า การนับถือพระเสื้อเมืองได้เลื่อนมาจากการนับถือหลุมศพผีเชื้อสาย ซึ่งแท้ที่จริงการนับถือ

พระเสื้อเมืองก็คือการนับถือผีเชื้อสายนั่นเอง ยังมีข้อที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ การบวงสรวงพระเสื้อเมือง นิยมใช้มนุษย์บูชายัญ หรือเส้นด้วยคน เป็นคติอย่างเดียวกันแทบทุกชาติบ้านเมือง เห็นได้ว่าออกจากคติผีงคน เป็นไปให้ผีเชื้อสายที่ตายใช้ดั่งที่กล่าวมาแล้ว ในเมืองเชียงตุงพอขึ้นปีใหม่ มีพิธีฆ่าคนบูชาพระเสื้อเมือง เอาคนที่จะบูชายัญแห่ไปรอบเมือง แล้วพาไปริมห้วยทางทิศเหนือของเมือง ผ่าอกแล้วเอาหัวใจและตับออกมาเซ่น ในจัมปานครเขมรโบราณมีพิธีฆ่าคนบูชายัญที่เทวาลัยไสยศาสตร์ในเวลากลางคืน ชาติพม่ามอญ มีประเพณีฆ่าคนบูชายัญเวลาจะสร้างเมือง เช่นเมืองพระเจ้าอลองพญาสร้างเมืองร่างกุ้งเมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๘ ก็ปรากฏว่าฆ่าเจ้ามอญองค์หนึ่งบูชายัญและแม้เมื่อพระเจ้าเมนดงมินทร์สถาปนามหานครมันดาเลเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๐ นี่เอง ก็ยังปรากฏว่าฆ่าหญิงมีครรภ์บูชายัญ ในหนังสือราชาธิราชก็มีเรื่องฆ่าหญิงมีครรภ์บูชายัญในเวลาสร้างกรุง

หงสาวดี ชาติไทยไม่ปรากฏเป็นหลักฐานในพงศาวดาร มีแต่เรื่องเล่า ๆ ว่าถือคตินี้เหมือนกัน เวลาจะสร้างเมืองตำรวจหลวงไปเที่ยวตะโกนเรียกชื่อ อิน จัน มั่น คง ใครขานรับก็จับตัวไปใส่หลุมบูชายัญเสีย ประเพณีเซ่นพระเสื้อเมืองด้วยเอาคนบูชายัญเหมือน ๆ กันนี้ เห็นได้ว่าออกจากประเพณีฆ่าคน โดยวิธีฝังลงไปกับศพผีเชื้อสายที่ตายอันเป็นคติดึกดำบรรพ์ดั้งเดิมของพวกตาตมงโกล ซึ่งชั้นเดิมเป็นการเซ่นผีเชื้อสายที่ตายแล้วกลายมาเป็นเซ่นพระเสื้อเมืองในชั้นหลังนี้

อันประเพณีนั้น แม้เดิมจะเป็นอย่างเดียวกันแต่เมื่อต่างพวกต่างนำไปใช้และเวลายิ่งล่วงนานไปก็ยิ่งแตกต่างออกไปทุกที ชาติโบราณหลายชาติมีพระ พระเจ้า หรือ ปฏิมากร เป็นที่สักการะบูชาสำหรับชาติบ้านเมือง เรียกชื่อหรือมีนามแปลก ๆ แต่พระเจ้าหรือปฏิมากรนั้น ๆ มีเหตุผลให้เห็นว่ามิใช่อื่นไกล เป็นพระเสื้อเมืองนั่นเอง พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

ทรงนิพนธ์เรื่องศาสนาไว้ว่า "บรรดามนุษยชาติที่นับถือผีสางเทวดาอารักข์ แม้มีนามต่างๆ กันฉันใดก็ตาม ก็คงรวมลงเป็นคนในโลกเรา ๆ นี่เองที่ตายไปแล้ว" การเล่าถึงพระเสื้อเมืองของชาติต่าง ๆ จะต้องเป็นหนังสือหนามาก ข้าพเจ้าจึงจะเล่าแต่เรื่องของพวกแอสเต็กที่มีเชื้อสายมาจากพวกตาตอีกสักเล็กน้อย เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงมูลที่มาอันเดียวกัน แต่มาผันแปรต่างกันไปได้มาก ๆ

พวกชิชิเมคัสเหล่าหนึ่งถือ เทวดาองค์หนึ่งว่าเป็นผู้นำพวกเขาอพยพเข้ามาในประเทศ เมกซิโกโดยสวัสดิ์มีชัย เมื่อได้มาสร้างบ้านสร้างเมืองในประเทศเมกซิโกแล้ว ได้สร้างเทวาลัยมีรูปร่างประหลาด คือผนังรอบ ๆ เจาะเป็นช่องเหมือนหน้าต่าง ให้มีรูปเป็นวงกลมสำหรับวางหัวกะโหลกมนุษย์ หน้าเทวาลัยมีหลุมใหญ่สำหรับทำพิธีบูชายัญ วิธีบูชายัญใช้จับสลากตกแก่ใครถือว่าเป็นเกียรติยศยิ่งใหญ่ เอาตัวผู้นั้นนอนลงบนเชิงตะ-

ก่อนใน หลุม ซึ่งประดับ ด้วย ดอกไม้ต่าง ๆ ข้าง ๆ ตัววางกองฟืน พอได้เวลาก็จุดไฟ เมื่อตายแล้วก็เอาหัวกะโหลกมาวางที่ช่องหน้าต่างกลมนั้น ต่อมามีพวกเดียวกันอพยพเข้ามาอีก พวกนี้มีเทวดาชื่อ ''วิตซิลิพัซตลิ'' มาบอกสถานที่ให้ตั้งบ้านเมืองซึ่งที่ตรงนั้นจะมีนกอินทรีย์จับ อยู่บน ต้นกะบองเพ็ชร์ ที่งอกขึ้นมาจากหิน เมื่อได้ค้นหากันไม่ช้า ก็ได้พบนกอินทรีย์กำลังกางปีกจ้องมองดูดวงอาทิตย์ ในกรงเล็บมีนกเล็ก ๆ อยู่ตัวหนึ่ง (ตราแผ่นดินเมกซิกันจึงเป็นรูปนกอินทรีย์กางปีกมองดูดวงอาทิตย์ ขาหนึ่งจับต้นกะบองเพ็ชร์ อีกข้างหนึ่งจับงูไว้ในกรงเล็บ) พวกนี้จึงสร้างเมืองแล้วสร้างเทวาลัยถวายเทวดานั้น และมีการบวงสรวงเอามนุษย์ฆ่าบูชายัญ

ครั้งหนึ่งบ้านเมืองเกิดวิปริต อากาศหนาวจัดข้าวยาก หมากแพง ผู้คนล้มตายติด ๆ กัน หลายปีนับว่าเป็นภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวง เจ้าผู้ครองแคว้นทั้งสามแห่ง อาณาจักร์แอสเต็กจึงร่วมกัน

ประกอบพิธีมหกรรมบูชายัญ ฆ่ากันเป็นเทวพลี โดยวิธีจัดทัพมีจำนวนทหารเท่า ๆ กันให้เข้ารบกัน เป็นสามเส้าในวันขึ้นเดือนใหม่เป็นเวลา 2-3 วัน ทุกเดือน ได้รบกันอยู่หลายปีจนผู้คนเบาบาง

คราวหนึ่งพวกแอสเต็กสร้างเทวาลัยถวายเทวดาชื่อ "ฮูอิตซิโลปอกตละ" ซึ่งเป็นที่นับถือใหญ่ยิ่งของบ้านเมือง เทวดาองค์นี้ทำรูปเป็นอย่างมนุษย์ สถิตย์บนบัลลังก์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานลูกโลกกลม สองข้างฐานลูกโลกมีคานยื่นออกมาข้างละสี่คานสำหรับหาม ปลายคานทั้งสี่สลักเป็นรูปหัวงู ได้มีพิธีบวงสรวงเป็นมหกรรมใหญ่ยิ่ง เอานักโทษและเชลยศึกทุกแคว้นเป็นจำนวน ๘๐,๐๐๐ คน มารวมเข้ากับทาษและเชลยเก่า ๆ อีก ๒๐,๐๐๐ คน เป็น ๑๐๐,๐๐๐ คน ฆ่าบูชายัญเอาหัวกะโหลกบรรจุเข้าไว้ในฝาผนังซึ่งทำเป็นช่องคูหาเล็ก ๆ ไว้สำหรับการนี้

ตามที่เล่าเรื่องพระเสื้อเมืองของพวกแอสเต็กมานี้ จะเห็นได้ว่า ความนับถือเดิมก็เกิดจาก

ความนับถือผีปู่ย่าตายายเชื้อสายนั่นเอง เมื่อขณะโยกย้ายเร่ร่อนก็ยังนับถือเป็นอย่างผี ๆ ไม่มีตัวคนอยู่ และได้ยึดเอาหลุมศพซึ่งมีเครื่องหมายปักเป็นอนุสสรณ์ที่เคารพ ต่อมาผีนั้นก็ผันแปรเป็นผีฟ้าคือเทวดา จนในที่สุดเมื่อได้หลักแหล่งตั้งเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้น เทวดานั้นก็เกิดมีตัวมีตนขึ้น ความเป็นไปทั้งนี้ ถ้าจะหวนมาลองเปรียบเทียบกับทางอินเดีย จะเห็นว่าละม้ายคล้ายคลึงกันจนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นด้วยเคยนับถือมาอย่างเดียวกัน พวกอริยะซึ่งอพยพเข้ามาในอินเดียในสมัยดึกดำบรรพ์ และมากลายเป็นแขกฮินดูไปในทุกวันนี้ ปรากฏเป็นส่วนมากว่าเป็นชาติตาต ขณะที่อพยพเข้ามาถึงอินเดีย พวกนี้นับถือเทวดาองค์หนึ่งเรียกว่า พระอินทร์ เป็นที่เคารพสรรเสริญมาก พวกอริยะถือว่าพระอินทร์เป็นผู้นำพวกเขาให้รบชะนะพวกทัศยุซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นเดิม พวกแอสเต็กเมื่ออพยพเข้าไปในประเทศเมกซิโกก็นับถือเทวดาองค์หนึ่งว่าเป็นผู้นำดังกล่าวมาแล้ว เทว-

ดาผู้นำทั้งสองฝ่ายนี้ไม่ปรากฏว่ามีตัวตนเหมือน กัน ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าคงมีมูลมาจาก ความ นับถือ ผีปู่ย่าตายายเชื้อสายซึ่งมีอยู่ก่อนแล้วในยุคที่กำลังเร่ร่อนในยุคที่นับถือพระอินทร์นี้ พวก อริยะ นับถือ เทวดาชื่อพระรุทรด้วย ซึ่งทั้งสององค์นี้มีอภินิหารอย่างเดียวกันจนนับว่าเป็นองค์เดียวกันก็ว่าได้ เมื่อได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งสร้าง บ้าน สร้าง เมืองใน อินเดียแล้ว พระรุทรได้กลายเป็นพระศิวะ คือพระอิศวรมีตัวมีตนขึ้น ในคำภีร์ปุราณะกล่าวว่า พระอิศวรโปรดอยู่ตามหลุมศพ ตามป่าช้าหรือที่เชิงตะกอนเผาศพมีผีเป็นบริวาร มีลูกประ คำหัว กระ โหลกคล้องคอ มีงูเป็นสังวาลย์ โปรดการฆ่าคนบูชา-ยัญ พวกแอสเต็กเมื่อตั้งเป็นบ้านเมืองใหญ่โตขึ้นแล้ว เทวดาก็มีตัวมีตนขึ้น โปรดหัวกะโหลกและฆ่าคนบูชายัญเช่นเดียวกัน การที่พระอิศวรชอบอยู่ตามหลุมฝังศพนี้เป็นเครื่องบ่งชัดว่า ชั้นเดิมก็คงเป็นผีเชื้อสายปู่ย่าตายายซึ่งเป็นที่นับถือมาแต่ปฐมดึกดำบรรพ์นั่นเอง แต่ได้ผันแปรเลื่อน มา เป็น

เทวดาสำหรับบ้านเมืองและลงท้ายเลยกลายเป็นศาสนาไป เท่าที่เล่าเปรียบเทียบมาให้ฟังนี้ จะเห็นว่าความนับถือแม้จะผันแปรเลื่อนไปเพียงใด ก็มีเค้าให้จับได้ว่า การนับถือต่าง ๆ นั้นออกมาจากผีเชื้อสายในหลุมศพก่อน แล้วจึงมากลายเป็นการนับถืออย่างอื่น ๆ แท้จริงคำว่า "พระเสื้อเมือง" ของไทยเรานั้น เป็นคำที่บ่งบอกอยู่ในตัวดีอยู่แล้ว หากแต่สำเนียงของเราซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกันในชั้นหลังนี้มาออกเสียงเป็น 'เชื้อ' และคำว่า 'เสื้อ' (ซึ่งเป็นคำเดียวกับ "เชื้อ" ที่ไทยเดิมออกเสียงเป็น "เชื่อ") ก็มาเขียนตัว "ส" เสียด้วย เราจึงได้เห็นพระเสื้อเมืองแปลกไปมาก อนึ่งทุกวันนี้เราถือว่าเทวดากับผีเป็นฝ่ายละพวก ความนับถือในพระเสื้อเมืองจึงเลยผันแปรไปคนละทางทีเดียว

ความนับถือพระเสื้อเมืองจะมีมาเป็นมาอย่างไรก็ตาม แต่รวมลงในเรื่องเกี่ยวกับวิญญาณหรือผีวิญญาณหรือผีมีหรือไม่ไม่มีใครตัดสินได้ วิทยา-

ศาสตร์สมัยใหม่ว่าผีไม่มี แต่คนสมัยใหม่ก็ยืนยันว่าผีมี เซอร์ เอ. โดนันดอยล์ (ผู้แต่งเรื่องเชอร์-ลอกโฮลม) ว่าผีไม่มี แต่เซอร์โอลิเวอร์ล๊อกนักวิทยาศาสตร์ว่าผีมี ต่างเถียงกันด้วยเหตุผลดีด้วยกันทั้งคู่ แต่ผีจะมีหรือไม่ก็ตาม เราอาจพูดได้เต็มปากว่า มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาศรัทธาในเรื่องวิญ-ญาณหรือผีมาตั้งแต่สร้างโลก ยั่งยืนมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ไม่เสื่อมคลาย มนุษย์ดึกดำบรรพ์ถือว่าคนตายแล้ววิญญาณยังอยู่ทั้งนั้น ประเพณีชาติอียิปต์อาบยาศพ (ที่เรียกว่ามัมมี่) ไว้ก็เพื่อคอยวิญญาณจะกลับมาเข้าสู่ร่างเดิม ลัทธิพราหมณ์หรือฮินดูถือว่า วิญญาณมนุษย์จะต้องกลับเข้าสู่พรหมทั้งหมด ลัทธิของพวกแอสเต็กถือแปลกนักหนาว่าทุก ๆ ระยะที่มนุษย์เกิดมามีชีวิตอยู่นี้เป็นฝัน จะตื่นจากฝันก็เมื่อตายลง ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณมีแปลก ๆ ดังกล่าวมาแล้ว แต่พยานที่ร่วมกันอย่างดีไม่มีอะไรจะน่ากล่าวเท่าประเพณีทำศพของมนุษย์ที่เอาเงินใส่ปาก ศพซึ่งตรงกัน อย่างน่า ประ-

หลาดแทบทุก ๆ ชาติในสากลโลก ท่านเจ้าคุณอนุมานราชธน (เสฐียรโกเศศ) ได้รวบรวมเขียนไว้ในหนังสือไทยจีนว่า "คนเมื่อตายแล้ว ตามคติของไทยใหญ่ถือว่ามีสถานที่หนึ่งซึ่งวิญญาณจะไปอยู่วิญญาณในที่นี้เป็นภาษาบาลี ความเดิมคงเป็นขวัญหรือผีฝ่ายที่ดีดั่งได้พูดไว้แล้ว ครั้งกระโน้นคงจะยังไม่มีสวรรค์และนรก ซึ่งเป็น คติซึ่ง เราได้มาใน ภายหลังจากอินเดีย ในครั้งนั้นคงจะมีแต่สถานแห่งหนึ่งที่วิญญาณจะไปอยู่ การที่จะไปอยู่ได้นั้นตามคติของไทยใหญ่ว่า จะต้องข้ามแม่น้ำสายหนึ่งซึ่งมีเรือจ้างรับวิญญาณข้ามส่ง ถ้าวิญญาณไม่มีเงินติดตัวไปก็ข้ามไม่ได้ เหตุนี้เมื่อผู้ใดถึงแก่ความตายไป เขาจึงเอาเงินใส่ปาก จะเป็นเงินมากน้อยเท่าไรไม่กำหนดเพื่อเป็นค่าเรือจ้าง เข้าใจว่าวิธีของเราที่เอาเงินใส่ปากศพจะมีต้นเหตุเป็นทำนอง เดียว กับของไทยใหญ่เพราะชาติอื่น ๆ ก็มีคติเป็นอย่างเดียวกัน เช่นตามคติของจีนใช้อีแปะใส่ในปากศพอีแปะชะนิดนี้ถือเป็นของขลัง บางทีใช้ แก้วแหวนเงิน

ทองของมีค่าใส่ไว้ใน ปากแทนอีแปะก็มีเรียกว่าหำ ในธรรมเนียม ทมิฬใช้ ข้าว สาร กรอก ปาก แทนเงิน พวกอินเดียนใน อเมริกา บาง พวกใช้ หินใส่ใน ปาก พวกละว้าใช้เงินใส่ปากเหมือนกัน ในภาษาอาหมมี ชื่อแม่น้ำที่วิญญาณจะข้ามไป เรียกว่าเข้ขันที่ท่าน้ำ แปลว่าแม่น้ำวิเศษไหลแรง ประเทศอียิปต์สมัย โบราณถือว่าเมื่อตายไปแล้ว วิญญาณจะต้องข้าม น้ำข้ามท่าเช่นเดียวกัน คติทางกรีกและโรมันก็เป็น อย่างเดียวกับอียิปต์ เงินที่ใส่ปากผี กรีกเรียกว่า โอโบโลส สำหรับเป็นค่าเรือจ้างไปมอบให้อมนุษย์ ตนหนึ่งชื่อการอน เพื่อข้ามแม่น้ำสติกษ์ (เทียบ แม่น้ำไวตรณีของฮินดู) ไปสู่อิลิสเซียม อันเป็น สถานที่ดวงวิญญาณจะไปอยู่----" ประเพณี เอาเงินใส่ปากศพ ของ ชาติต่าง ๆ ที่คัดมา ลงไว้ ดัง กล่าวข้างต้นนี้ เป็นเครื่องแสดงว่ามนุษย์ชาติต่าง ๆ มีความเชื่อในเรื่องวิญญาณร่วมกัน ชาวอินคาร์ใน ประเทศเปรู (อเมริกาใต้) ดึกดำบรรพ์ ก็มีประ-เพณีเอาเหรียญทองแดงหรือ เหรียญทอง คำใส่ ปาก

ศพสำหรับเป็นค่าเดินทาง พม่าก็มีประเพณีเอาเงินใส่ปากศพ แต่ถือว่าเป็นเงินค่าซื้อที่ อย่างไรก็ตามที่ยกเอาคติ เงินใส่ปากศพมา กล่าวนี้ก็ เพื่อ จะชี้ให้ประจักษ์ ถึงความ เชื่อใน ข้อที่ว่า มนุษย์ ทั่วโลก ถือร่วมกันเป็นอัน หนึ่งอัน เดียวว่าวิญญาณหรือ ผีมีจริง จึงมีประเพณี ให้เงินไปเป็น ค่า เดินทาง สำ หรับ วิญ-ญาณทำนองเดียวกันทั่วโลก

ใน ประ วัติ ศาส ตร์ และ คำ ภีร์ ทาง ศาส นา ทุก ศาสนามีเรื่อง กลับ ชาติซึ่ง แสดง ความ เชื่อใน เรื่อง วิญญาณ หรือ ผีมาก มาย ข้าพเจ้า จะไม่ นำมา เล่า แต่จะเล่าถึงเรื่อง ที่ได้ยินมาสักสองเรื่องซึ่ง เป็น เรื่องเกี่ยวกับที่พูด กันอยู่ทุกวันนี้ ว่า ที่หมาเห่าหรือ หมาหอน นั้นเป็น เพราะ เห็น ผีหรือ มีคน ตาย อย่าง หนึ่ง กับที่เรียกว่าผีหลอกนั้นอย่างหนึ่ง เห็นว่าทั้ง สองเรื่องนี้ชอบกลดี เรื่องทั้งสองนี้ ท่านผู้ มีชื่อผู้ หนึ่งเล่าให้ข้าพเจ้าฟัง อย่างมีหลักฐาน เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องของชายผู้หนึ่ง เป็นอหิวาตกโรคตายเขา ไม่รู้ว่าตัวตาย เห็นพวกญาติพี่น้องเพื่อนฝูงพากันมา

จัดการศพในบ้าน (ศพของเขาเองแต่เขาไม่รู้) ไม่มีใครเขาทักทายพูดจากับตัว เวลาเขากินข้าวกันเขาก็ไม่เรียกตัวก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ได้แต่คอยมองคอยดูเขาเท่านั้น ลงท้ายกลุ้มขึ้นมาก็เดินออกไปนอกบ้านพอหมาเห็นเข้ามันก็เห่าหอนเรื่อย เดินไปทางไหนก็มีแต่หมาเห่าหอน ไปๆเลยกลับบ้านไม่ถูกแล้วอย่างไรจึงไปเข้าท้องเขาอีกบ้านหนึ่ง เมื่อเกิดมาจนรู้ความแล้ว ก็ระลึกถึงเรื่องที่แล้วได้หมดจึงมาบ้านเก่าเล่าให้พ่อแม่ฟังได้ถูกต้อง อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องของชายผู้หนึ่งถูกฆ่าตาย ไม่รู้ว่าตัวตายเหมือนกันอยู่ในบ้านไม่เห็นมีใครพูดจาเล่นหัวด้วย เรียกเขาก็ไม่ได้ยินฉวยก้อนอิฐปาเพื่อจะให้เขาเหลียวมาที่ตัวเขาก็เห็นเป็นผีหลอกไป หนักเข้าเลยไปอาศัยอยู่บนต้นไม้ เห็นพวกเพื่อนๆมาตัวเรียกเขาก็ไม่ได้ยินเขย่าต้นไม้จะให้เขาเหลียวมาดู เขาก็เห็นเป็นผีหลอกผีดุ วันหนึ่งเห็นพวกเพื่อนๆ เขาจะไปเที่ยวเรือกัน เขามาถึงต้นไม้ก็ตะโกนเรียกชื่อตัว ชวนให้ไปเที่ยวด้วย (คือพวกนั้นล้อ) ตัวก็ดีใจ ตาม

เขาไปลงเรือที่ท่าเฮฮาไปกับเขา ขากลับเรือผ่านบ้านใครเขาก็ขึ้นบ้านจนกระทั่งหมดลำ เหลือตัวเจ้าของเรือกับตัว พอถึงบ้านเจ้าของเรือเขาก็ขึ้นบ้านไปกินข้าว ตัวก็พลอยประสมกินกับเขาไปด้วย แล้วอย่างไรจึงได้ไปเข้าท้องเจ้าของ บ้าน นั้น ก็ไม่รู้ เมื่อเกิดมารู้ความแล้ว จึงระลึก เรื่อง เก่าได้ ทั้งหมด ตามที่นำเรื่องทั้งสองนี้มาเล่า ก็โดยเข้าใจว่าคงมีมากท่านด้วย กัน ที่ ได้ ยิน เขาว่า หมา เห่า หมาหอน เพราะมันเห็นผี หรือเขาเล่าว่าผีหลอกผีดุ ซึ่งเมื่อได้ฟังแล้วคิดไม่เห็นว่า มันเป็นได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าก็เคยคิด เรื่องทั้งสองนี้จึงอาจจะทำให้ คิดเห็นได้ว่าผีหลอกผีดุหรือ หมา หอน เพราะเห็นผี เป็นอย่างนี้เอง

ข้าพเจ้าเคยพูดถึงเรื่องผีกับเพื่อนคนหนึ่ง บังเอิญเขามีเรื่องดีที่ สุดที่ไม่ เคยนึก ฝันมา เล่าให้ข้าพเจ้าฟัง เขาเป็นมหาดเล็กชั้นเด็กหนุ่มในสมัยพระบาท สม เด็จ พระ มงกุฎ เกล้า เคย กราบทูล ถาม

พระองค์ท่านตามประสาคนหนุ่มว่าผีมีหรือไม่ พระ-องค์ท่านรับสั่งตอบว่า "ตามหลักวิชาผีไม่มี แต่ข้าเชื่อ"

วิญญาณหรือผีเป็นเรื่องประหลาดลึกลับ ซึ่งเราเชื่อกันว่ามีอยู่ในโลกนี้มาแต่โบราณดึกดำบรรพ์ โดยฉะเพาะวิญญาณหรือผีบรรพบุรุษที่เรานับถือจึงมีคำเรียกกันว่าเซื่อ (เสื้อ) หรือเซื้อ และเรานับถือว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่จะคุ้มครองรักษาเราที่เป็นลูกหลานให้ปลอดภัยอันตราย อยู่เป็นสุขสบายและอำนวยสวัสดิมงคลต่างๆให้ด้วย เมื่อเราทุกคนเกิดมาจึงได้มี "แม่เซื้อ" คือแม่ผีซึ่งมากลายเป็นแม่ซื้อเป็นผู้คอยเลี้ยงดูเราตั้งแต่เราคลอดเป็นเบื้องต้น นับว่าเราทุกคนมีแม่เซื่อคอยคุ้มครองรักษาเป็นส่วนตัว ในทางส่วนรวมเมื่อเรามีแผ่นดินได้สร้างบ้านแปลงเมืองเป็นหลักแหล่ง เราก็ยึดเอาผีบรรพบุรุษของเรา คือ เซื้อ หรือ เซื่อ นั้นเป็นที่พึ่งอีก ยกย่องเคารพนับถือเรียกว่า เซื่อเมือง หรือ

พระเสื้อเมือง อนึ่งการตั้งบ้านเมืองนั้นย่อมอาศัยลำน้ำเป็นสำคัญด้วย ดังเราจะเห็นว่าที่เราเรียกเมืองว่า "กรุง" นั้นก็เอาความหมายของแม่น้ำมาเรียก โดยโบราณเรียกแม่น้ำว่ากรุง คำว่า "กรุง" จึงเลยกลายเป็นความหมายว่า "เมือง" เราถือเอาแม่น้ำเป็นส่วนสำคัญในการตั้งบ้านเมือง คติโบราณจึงได้มี "เชื้อน้ำ" หรือ "เสื้อน้ำ" อันหมายถึงผู้คุ้มครองรักษาทางน้ำด้วย แต่คงจะเนื่องจาก "พระเสื้อเมือง" เป็นผู้คุ้มครองรักษาตลอดทั่วเมืองทั้งทางบกและทางน้ำ คำว่า "เสื้อน้ำ" จึงไม่ค่อยปรากฏใช้กัน และในที่สุดเลยกลายเป็นยักษ์รักษาทางน้ำตามที่เข้าใจกันในปัจจุบันนี้

พิมพ์ที่ ร.พ. ไทยพิทยา ถนนตะนาว พระนคร
นายสำเนา ธงไสว ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ ๒๔๘๑